

Monumentnummer*: 531582

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 09 oktober 2015
Kadaster deel/nr 82666/9

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nieuwegein Nieuwegein Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Betonnen werken en sluis Lekkanaal, Nieuwegein

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Vreeswijk	C			1647
Jutphaas	D			817

Omschrijving**

Cluster 53. Damsluis.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

DAMSLUIS als waterkering in de Schalkwijkse Wetering ter hoogte van een voormalige inundatiekade. De kade lag ten oosten van de voormalige Vaartsche Rijn, later het Merwedekanaal en hing samen met de inundatiezone beoosten het Fort bij Jutphaas. De kade maakte op dit punt een knik westwaarts. Iets ten zuiden van deze damsluis lag een tweede exemplaar. Op en langs de voormalige inundatiekade ligt thans de Structuurbaan. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluisen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. De damsluis bestaat uit twee sluishoofden ter weerszijden van de Schalkwijkse Wetering.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Met name het noordelijke sluishoofd is gedeeltelijk afgebrokkeld.

Omschrijving

De DAMSLUIS is gelegen in de Schalkwijkse Wetering tussen het Lekkanaal en het Merwedekanaal, aan de westkant de Structuurbaan. Dit damsluisje, dat dateert uit 1884 is opgebouwd uit metselwerk van rode baksteen met afdekplaat. Aan de nog zichtbare sponningen is af te lezen dat het sluisje met een dubbele schotbalkenkering kon worden afgesloten.

Waardering

De DAMSLUIS in de Schalkwijkse Wetering is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een damsluis.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen en in het bijzonder als met andere, deels niet meer bestaande of niet meer als zodanig herkenbare water- en inundatiewerken in verband staand element.

* Het onderdeel is een kenmerkend onderdeel van het inundatiestel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, waarin veelvuldig damsluizen werden toegepast.

* Het onderdeel is matig gaaf bewaard omdat de hoofdvorm nog herkenbaar is gebleven, maar er ook duidelijk tekenen van verval waarneembaar zijn.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument